

Helena Šukljan

»PROFESIONALEC PA TO ZNA.«

Današnji čas, v katerem se vse vrti okoli kapitala in ni več tako pomembno, »kdo«, »kaj« in »kako«, ampak se večina osredotoča na »koliko«, kaže posledice v vsakdanjem življenju posameznika. Meja med zasebnim in službenim življenjem se vedno bolj briše. Veliko ljudi je z mislimi na delovnem mestu, tudi ko imajo prosti čas. In narobe.

Eden od poklicev, v katerih je meja med osebnim in službenim že v osnovi zabrisana, je zagotovo poklic igralca. Igralci po prihodu domov ne morejo kar odmisli vsega, kar se je dogajalo na vajah in predstavah. Nепrestano razmišljajo o liku, ki ga trenutno raziskujejo in ustvarjajo, pa tudi o tistih, ki so jih ustvarili kdaj prej. Poleg tega se od njih pričakuje, da se samostojno pripravljajo na vaje, kar zahteva vsaj ponavljanje besedila.

Vprašanje je, ali je sploh možno natančno določiti mejo med osebnim življenjem igralca in življenjem njegovega lika na odru. Vprašanje je tudi, ali je zares mogoče, da igralci pred nastopom pustijo »doma« popolnoma vse osebne težave.

V *Odhodih vlakov* Petr Zelenka med drugim predstavi ta problem. Ob Igralcu in Igralki vidimo, da je lahko za predstavo pogubno, če igralci na oder prinašajo osebne probleme. Pomembno je, da preden stopijo na oder odmislijo vse svoje težave, zamere in spore iz zasebnega življenja.

Avtor je igro napisal na podlagi dramskega besedila Michaela Frayna *Kitajci*. To prikazuje zabavne zaplete v hiši Jo in Stephena, ki na večerjo povabita dolgoletne prijatelje. Stephen pozabi, da sta se njuna prijateljca Bee in Barney razšla, zato na večerjo povabi tudi Barneyja, čeprav sta na poti na večerjo že Bee in njen novi partner. Jo in Stephen se nato na vse pretege trudita, da se Bee in Barney v hiši ne bi srečala.

Kitajce lahko beremo na različnih ravneh in v njih odkrivamo probleme, o katerih je vredno razpravljati: partnerski odnosi, ljubosumje, navidezno prijateljstvo, prikrite želje, laži itn. Toda Zelenka jih je uporabil kot osnovo za drugačen problem in jim s tem dodal novo vrednost. *Odhodi vlakov* nam namreč odprejo pogled v zaodrije, v to, kaj se dogaja med predstavo, za kulisami.

Trivialni problemi likov, ki se v Fraynovi komediji zberejo na večerji, postanejo drugotnega pomena, v ospredje pa stopita Igralec in Igralka. Njuno življenje, tako poklicno kot zasebno, nikakor ni popolno. Pred nami se izrišeta lika, ki ju kljub zavedanju, da gre še vedno za predstavo, dojemamo skoraj kot »resnični« osebi, ki nam razkrivata svoje zasebno življenje. Pred nami stojita Igralec in Igralka, ki imata »resnične« težave, zato se z njima drugače, predvsem pa intenzivneje poistovetimo in sočustvujemo kot s Fraynovimi liki.

Odhodi vlakov nam omogočijo, da vidimo, kaj se skriva za vsemi liki, ki jih igralci uprizarjajo v gledališču – resnične osebe s svojimi problemi.

»Nikoli ne vlačì svojih osebnih problemov na oder.« To je replika, ki jo Igralec izreče pred začetkom predstave v predstavi. Ravno zaradi osebnih problemov okoliščine pripeljejo Igralca do tega, da se spomni na nasvet, ki mu ga je dal neki starejši ruski režiser.

Igralec in Igralka sta bila nekoč par. Skupaj sta igrala v predstavi *Kitajci*. Ko sta se razšla, je za soigralce postalo mučno igrati z njima, zato so skoraj vsi predstavo zapustili, njihove vloge pa so si med seboj razdelili Igralec, Igralka in njen novi partner Boris. Na koncu obupa tudi Boris in ju pusti, da se na odru znajdeta sama.

Igralec ne more razumeti odločitve soigralcev, saj sam ne bi nikoli prenehal igrati v predstavi, zato pravi: »Gostilne so polne ljudi, ki to počnejo. Valjajo se po dreku. Ne znajo tiho trpeti. Stisniti zobe. Profesionalec pa to zna. Tako da bom jaz zdaj šel na oder in bom Stephen in John in bo vse tako, kot mora biti.« Profesionalec pa to zna ... Morda je to odgovor na vsa vprašanja o tem, ali je mogoče na oder ne prinesiti osebnih problemov.

Zelenka je v besedilu lepo povezal osebno življenje in življenje na odru. V odnosu med Igralcem in Igralko lahko vidimo podobnosti z vsakim parom na večerji. Njuno razmerje se najbolj približa odnosu med Bee in Barneyjem, ki sta se prav tako razšla. Bee in Igralka imata nova partnerja (Sašo oziroma Borisa), Barney in Igralec pa sta ostala sama. Igralec in Igralka zaradi te podobnosti zagotovo svojih osebnih problemov ne moreta kar pozabiti, saj ju njuni liki spominjajo na »resnično« življenje.

Povezavo med »resničnim« življenjem in igro predstavlja tudi Stephenova replika »Zakaj se to vedno zgodi nama?«, ki deluje mimobežno, mogoče celo nepomembno, a se v njej skriva veliko več. Ta »več« se razkrije v drugem delu predstave, ki prikaže odnos med Igralcem in Igralko. Tedaj postane jasno, da ne gre samo za repliko, ki jo Stephen nameni Jo, ampak tudi za repliko, ki jo Igralec nameni Igralki, saj imata v zaodrju velike težave.

Zagotovo je zahtevno na odru prikriti, če gre v zaodrju kaj narobe. Ampak profesionalci to zna.

Morda je to res odgovor na vsa vprašanja o tem, ali je mogoče na oder ne prinesiti osebnih problemov. Morda se profesionalci nasmihajo temu vprašanju, saj se vendar ve, da so »natrenirani« in da kot profesionalci ne vlačijo svojih osebnih problemov na oder.

Dejstvo je, da je »biti igralec« poklic kot vsi ostali poklici. Tudi v tem, da si igralec ne sme privoščiti, da bi njegovo zasebno življenje v trenutkih, ko stoji na odru pred polno dvorano, vplivalo nanj. Je pa tudi dejstvo, da je to poseben poklic, zlasti v tem smislu, da igralci na odru delajo s sabo in iz sebe, so hkrati oni sami in liki, ki jih igrajo. Zaradi tega je zanje včasih morda težje pozabiti nase kot za druge ljudi.

